

"ואביה ירוק ירק בפניה"

הקב"ה רמז על עמרם אביה שטפח על ראש מרים שהתנבאה שעתידה אמה להוליד מושיעם של ישראל

ונראה כי מטעם זה מוסיף הכתוב לבאר מה שגרם להם לטעות בזה: "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". לכן בהיותו עניו לא רצה לגלות לאהרן ומרים את כוחו המיוחד בנבואה, וזה גרם שדיברו על משה שפירש מאשתו. אלא שאז בא הקב"ה וגילה להם שהם טועים בכך כי נבואתו של משה הוא מסוג אחר לגמרי (שם ד):

"ויאמר ה' פתאום אל משה ואל אהרן ואל מרים, צאו שלשתכם אל אהל מועד ויצאו שלשתם, וירד ה' בעמוד ענן ויעמוד פתח האהל ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם, ויאמר שמעו נא דברי, אם יהיה נביאכם ה' [רש"י: "אם יהיו לכם נביאים"], במראה אליו אתוודע, בחלום אדבר בו [רש"י: "שכינת שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה אלא בחלום וחזיון"], לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות ותמונת ה' יביט ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה."

"ממשה עד משה לא קם כמשה"

ומה נפלאים הם דברי הרמב"ם רבינו משה בן מימון, שגדולי הדורות המליצו עליו: "ממשה [רבינו] עד משה לא קם כמשה", שלמד מפסוקים אלו בעיקר, להגדיר את נבואתו המיוחדת של משה רבינו יותר מכל הנביאים לפניו ולאחריו, הנה הדברים שכתב בשלהבת אש קודש (הלכות יסודי התורה פ"ז ה"ו):

"ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים, שכל הנביאים בחלום או במראה, ומשה רבינו מתנבא והוא ער ועומד, שנאמר (במדבר ז-פט) ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע [את] הקול מדבר אליו. כל הנביאים על ידי מלאך, לפיכך רואים מה שהם רואים במשל וחידה, משה רבינו לא על ידי מלאך, שנאמר (כאן) פה אל פה אדבר בו, ונאמר (שמות לג-יא) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים, ונאמר (כאן) ותמונת ה' יביט, כלומר שאין שם

נמציו למדים מזה יסוד גדול, כי בכל שנה כשאנו קוראים בתורה בפרשת בהעלותך הסיפור הנורא של מרים, ראוי לכוון לקיים בשעת הקריאה לקיים מצות עשה: "זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים". הנה כי כן הבה נתבונן מה גרם למרים הנביאה הצדיקה הגדולה לדבר על אחיה משה רבינו.

בהזדמנות זו נקיים מה שכתוב (משלי י-ז): "זכר צדיק לברכה", לדבר בשבחה של מרים הנביאה ובגודל צדקתה, שבזכותה נולד משה רבינו בעולם, אחרי שהשפיעה על עמרם אביה בדברים כדרכונות להחזיר את יוכבד לאשה, וכל בני ישראל הלכו בעקבותיו להחזיר את נשותיהם, שמהם נולדו כל בית ישראל שיצאו ממצרים וקיבלו את התורה בהר סיני.

"ותדבר מרים ואהרן במשה"

פתח דברינו יאיר להתבונן בהתגלגלות הדברים במה שכתוב (במדבר יב-א): "ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכושית אשר לקח כי אשה כושית לקח".

ופירש רש"י: "ותדבר מרים ואהרן, היא פתחה בדיבור תחילה, לפיכך הקדימה הכתוב תחילה... על אודות האשה, על אודות גירושה [מצפוררה אשתו]. כי אשה כושית לקח, מה תלמוד לומר, אלא יש לך אשה נאה ביופיה ואינה נאה במעשיה, במעשיה ולא ביופיה, אבל זאת נאה בכל".

הכתוב מבאר טענתם של מרים ואהרן: "ויאמרו הרק אך במשה דיבר ה', הלא גם בנו דיבר וישמע ה'. והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". מדברי הרמב"ם שנביא להלן יתבאר, כי הטעות של מרים היתה: "שהשוותו לשאר נביאים", לכן כשראו שהקב"ה מסר גם להם את כח הנבואה, ולא רמז להם לפרוש מבני זוגם, שפטו מזה שגם משה לא היה ראוי שיפרוש מאשתו, אלא עשה כן על דעת עצמו.

בפרשתנו פרשת בהעלותך דבר בעתו מה טוב להתבונן על ענין קשה ונורא, בנוגע למרים הנביאה אחותם הגדולה של משה ואהרן. הצדיקה הגדולה שכל בית ישראל בהליכתם במדבר הנורא, הרוו את צימאונם במים הזכים ששתו מבאר מים הנקראת על שמה (שבת לה). "בארה של מרים".

והנה בפרשתנו מספר לנו הכתוב שמרים דיברה עם אהרן הכהן, על מה שנראה בהשקפה ראשונה כלשון הרע על משה רבינו, ובעקבות זה לקתה בצרעת קשה, עד שבא משה והתפלל לפני הקב"ה שירפא אותה. סיפור נורא זה יצר את אחת ממש הזכירות כפי שכתוב בפרשת כי תצא (דברים כד-ח):

"השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים כאשר צויתם תשמרו לעשות. זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים". ופירש רש"י: "אם באת להיזהר שלא תלקה בצרעת, אל תספר לשון הרע, זכור העשוי למרים שדיברה באחיה ולקתה בנגעים".

שיטת הרמב"ן שזכירת מרים היא מצות עשה מן התורה

הרמב"ן (שם) שהביא את דברי רש"י הוסיף על כך בלשון קדשו: "ולפי דעתי שהיא מצות עשה ממש, כמו (שמות כ-ח) זכור את יום השבת לקדשו, (שם יג-ג) זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, (דברים כה-יז) זכור את אשר עשה לך עמלק, כולם מצוה, אם כן גם זה כמותם, והיא אזהרה מלדבר לשון הרע".

בתורת כהנים פרשת בחוקותי (אות ג) מבואר, שצריך לקיים זכירה זו של מרים בשינון הפה: "זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים. יכול בלבך, כשהוא אומר השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות, הרי שכיחת לב אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהיה שונה בפיו. וכן הוא אומר זכור את אשר עשה לך עמלק, יכול בלבך, כשהוא אומר לא תשכח הרי שכיחת לב אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהיה שונה בפיו".

גמרא: "שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן, משה ואהרן ומרים ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן, באר וענן ומן"

גמרא: "ותקח מרים הנביאה וגו'... מלמד שהיתה מתנבאה... עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל"

משה רבינו נולד בעולם בזכות מרים הנביאה שהשפיעה על עמרם אביה להחזיר את יוכבד אמה לאשה

מרים דיברה על משה, כי נזכרה בעמרם אביה שפירש מאשתו עד שבאה מרים והשפיעה עליו להחזירה

"וילך איש מבית לוי. להיכן הלך, אמר רב יהודה בר זבינא שהלך בעצת בתו [מרים]. תנא עמרם גדול הדור היה, כיון שגזר פרעה הרשע (שמות א-כב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אמר [עמרם] לשוא אנו עמלין, עמד וגירש את אשתו. עמדו כולן וגירשו את נשותיהן.

אמרה לו בתו, אבא קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות, פרעה לא גזר אלא בעולם הזה ואתה בעולם הזה ולעולם הבא, פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת, שנאמר (איוב כב-כח) ותגזר אומר ויקם לך. עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולן והחזירו את נשותיהן".

וימתק לצרף לזה מה שמבואר בגמרא (שם יב:) שמרים התנבאה שעתידיה יוכבד להוליד את מושיעם של ישראל, ודרשו כן על מה שכתוב בשירת הים (שמות טו-כ):

"ותקח מרים הנביאה אחות אהרן וגו'. אחות אהרן ולא אחות משה. אמר רב עמרם אמר רב, ואמרי לה אמר רב נחמן אמר רב, מלמד שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן, אומרת, עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל. וכיון שנולד משה נתמלא כל הבית כולה אור, עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה בתי נתקיימה נבואתיך. וכיון שהטילוהו ליאור עמד אביה וטפחה על ראשה, אמר לה בתי היכן נבואתיך. והיינו דכתיב (שם ב-ד) ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו, לידע מה יהא בסוף נבואתה".

וצריך ביאור לשם מה התנבאה: "עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל". זאת ועוד, לשם מה גילה לה הקב"ה נבואה זו. לפי האמור יש לומר שהקב"ה גילה לה נבואה זו, כדי שתוכל להשפיע בנבואתה על עמרם ועל כל ישראל להחזיר את נשותיהם, שהרי עתידה יוכבד להוליד בן שיושיע את ישראל ויוציאם מגלות מצרים.

"חכמות נשים בנתה ביתה, זו יוכבד שהעמידה שלשה צדיקים, ושלשתן נעשו פרנסים. משה על המן, אהרן על העננים, מרים על הבאר. ושלשתן היו נביאים, ומנין, נאמר במשה (דברים לד-י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. באהרן נאמר (שמות ז-א) ואהרן אחיך יהיה נביאך. ובמרים נאמר (שם טו-כ) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן".

והנה ידוע ששמו של הקב"ה הוא שלום, כמבואר במדרש (ויק"ר ט-ט): "גדול שלום ששמו של הקב"ה נקרא שלום, הדא הוא דכתיב (שופטים ו-כד) ויקרא לו ה' שלום". לכן כאשר ראה הקב"ה כי בדיבורם של מרים ואהרן, מתחיל להיווצר זרע של פירוד בין שלושת מנהיגי ישראל, הזמינם לפונדק אחד באהל מועד: "ויאמר ה' פתאום אל משה ואל אהרן ואל מרים, צאו שלשתכם אל אהל מועד ויצאו שלשתם". להודיע להם בכך כי בהיותם שלשה פרנסים טובים שעמדו לישראל עליהם להיות באחדות ובשלום.

אולם מאחר שהקב"ה רצה להודיע להם, כי נבואתו של משה היא למעלה מנבואתם, לכן "וירד ה' בעמוד ענן ויעמוד פתח האהל ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם". הקב"ה הוציאם מאהל מועד והשאיר שם רק את משה רבינו, כדי להראות להם בכך כי רק משה מקומו באהל מועד לשמוע את קול ה' היוצא מבין שני הכרובים, כמו שכתוב (שמות כה-כב): "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל".

"עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל"

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה גרם למרים הנביאה הצדיקה הגדולה להתלונן לפני אהרן על משה שפירש מאשתו, על פי מה שכתוב בלידת משה (שמות ב-א): "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי. ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא" וגו'. שנינו על כך בגמרא (סוטה יב.):

משל, אלא רואה הדבר על בוריו בלא חידה ובלא משל, הוא שהתורה מעידה עליו (כאן) במראה ולא בחידות, שאינו מתנבא בחידה, אלא במראה שרואה הדבר על בוריו...

כל הנביאים אין מתנבאים בכל עת שירצו, משה רבינו אינו כן, אלא כל זמן שיחפוץ רוח הקודש לובשתו ונבואה שורה עליו, ואינו צריך לכוין דעתו ולהזדמן לה, שהרי הוא מכוון ומזומן ועומד כמלאכי השרת, לפיכך מתנבא בכל עת, שנאמר (במדבר ט-ח) עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם.

ובזה הבטיחו האל שנאמר (דברים ה-כז) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי, הא למדת שכל הנביאים כשהנבואה מסתלקת מהם חוזרים לאהלם, שהוא צרכי הגוף כולם כשאר העם, לפיכך אין פורשין מנשותיהם, ומשה רבינו לא חזר לאהלו הראשון, לפיכך פירש מן האשה לעולם ומן הדומה לו, ונקשרה דעתו לצור העולמים, ולא נסתלק מעליו ההוד לעולם, וקרן עור פניו ונתקדש כמלאכים".

"ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים"

חשבתי דרכי ליישב בזה מה שנתייגעו כל המפרשים להבין, מה ראה הקב"ה על ככה שהזמין תחילה את כל השלשה אל אהל מועד: "ויאמר ה' פתאום אל משה ואל אהרן ואל מרים, צאו שלשתכם אל אהל מועד ויצאו שלשתם", ומיד אחר כך קרא רק לאהרן ומרים לצאת מאהל מועד: "ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם", ואילו את משה השאיר באהל מועד, ואז גילה להם הקב"ה מדרגתו הגדולה בנבואה של משה.

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שכתוב בדברי הנביא (מייכה ו-ד): "כי העליתוך מארץ מצרים ומבית עבדים פדיתוך ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים". מבואר מזה כי משה אהרן ומרים, כל שלושת הצאצאים של עמרם ויוכבד, נשלחו מאת הקב"ה להנהיג את ישראל ביציאת מצרים.

דבר זה מתאים להפליא עם מה ששינוי בגמרא (תענית ט): "שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן, משה ואהרן ומרים, ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן, באר וענן ומן, באר בזכות מרים, עמוד ענן בזכות אהרן, מן בזכות משה". הרי מבואר כי משה אהרן ומרים היו "שלשה פרנסים טובים", מנהיגי ישראל, שהעמיד הקב"ה לישראל במדבר. [ויש לרמוז דבר זה בשירת הים (שמות טו-כא): "ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה" וגו'. ותע"ן לה"ם מרי"ם בגימטריא מש"ה אהר"ן מרי"ם].

על פי האמור יומתק להבין מה שמצינו כי שלשה פרנסים טובים אלו זכו לנביאות, כמבואר במדרש שוחר טוב על הפסוק (משלי יז-א):

משה רבינו זכה להשראת השכינה בזכות מרים שהזמינה למשה מינקת מן העבריות כדי שינק חלב טהור

דעת זקנים: "ואביה ירוק ירק בפניה" כשטפח עמרם על ראש מרים בחושבו שלא תתקיים נבואתה

שם: "הלא תכלם שבעת ימים", כשטפח עמרם על ראשה הרחיקו את מרים שבעה ימים כדין נזיפה דרבנן

משה רבינו התפלל: "אל נא רפא נא לה", כי מי כמוך יודע שבזכותה החזיר אבי את אמי ונולדתי בעולם

[בצאתכם ממצרים], הרי הוא אומר [לנו בכך], התבוננו מה אירע למרים הנביאה שדיברה באחיה, שהיתה גדולה ממנו בשנים, וגידלתו על ברכיה, וסיכנה בעצמה להצילו מן הים, והיא לא דיברה בגנותו, אלא טעתה שהשוותו לשאר נביאים, והוא לא הקפיד על כל הדברים האלו, שנאמר והאיש משה עניו מאד, ואף על פי כן מיד נענשה בצרעת, קל וחומר לבני אדם הרשעים הטיפשים שמרבים לדבר גדולות ונפלאות, לפיכך ראוי למי שרוצה לכיין אורחותיו, להתרחק מיישבתו ומלדבר עמהן, כדי שלא יתפס אדם ברשת רשעים וסכלותם".

בזכות מרים זכה משה לינק חלב טהור מיוכבד אמו

הבה נמשיך להתבונן במסע הקשה שעבר על מרים הנביאה, אחרי שהקב"ה הוכיח אותה ואת אהרן (יב-ח): "מדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה", נענשה מרים: "ויחר אף ה' בם וילך, והענין סר מעל האהל והנה מרים מצורעת כשלג ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת... ויצעק משה אל ה' לאמר אל נא רפא נא לה".

משה רבינו לא האריך למצוא נימוקים לרחמים כפי שעשה אחרי חטא העגל, אלא הסתפק בתפלה קצרה: "אל נא רפא נא לה", כאילו אמר בזה לפני הקב"ה, רבונו של עולם מי כמוך יודע שצדיקה זו לא התכוונה לבזות אותי, שהרי בזכותה נולדתי בעולם, ואחר כך מסרה נפשה להציל אותי שלא אטבע או אמות מרעב על שפת היאור.

ויש להוסיף נקודה יקרה על פי מה שכתוב (שמות ב-ז): "ותאמר אחותו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות ותיניק לך את הילד. ותאמר לה בת פרעה לכי ותלך העלמה ותקרא את אם הילד". שנינו על כך בגמרא (סוטה יב:):

"ומאי שנא מעבריות. מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצרות כולן ולא ינק, אמר פה שעתיד לדבר עם השכינה יינק דבר טמא, והיינו דכתיב (ישעיה כח-ט) את מי יורה דעה וגו', למי יורה דעה ולמי יבין שמועה, לגמולי מחלב ולעתיקי משדים". ופירש רש"י: "למי לימד הקב"ה תורה, למי שגמל והפריש עצמו מחלב טמא ונתת מן השדים הטמאים".

נמצא לפי זה כי בזכות מרים שהזמינה למשה מינקת מן העבריות כדי שיוכל לינק חלב טהור מיוכבד אמו, זכה משה לדבר עם השכינה וללמוד תורה מפי הקב"ה, שבעקבות זה היה צריך לפרוש מאשתו, הנה כי כן על כך שפך משה רבינו את לבו הטהור לפני הקב"ה: "אל נא רפא נא לה", הלא רק בזכותה אני יכול לדבר עמך וללמוד תורה ממך.

מרים נזכרה בעמרם אביה שפירש מאשתו

מעתה יאירו עינינו למצוא מליצה ישרה על מרים הנביאה, כי כשראתה שמשה אחיה פירש מאשתו, ולא ידעה שכך צוה עליו ה' מפאת נבואתו הרמה, שהרי טעתה לחשוב שנבואתו היא מסוג הנבואה של כל הנביאים, נזכרה שגם עמרם אביה פירש מאשתו יוכבד, וכל ישראל הלכו בעקבותיו לפרוש מנשותיהם, ובזכות שהשפיעה עליו להחזיר את אשתו נולד משה בעולם, החזירו כל האנשים את נשותיהם והולידו את בני ישראל.

לכן לא יכלה לעצור בנפשה, ונתמלאה פליאה גדולה על משה אחיה שפירש מציפורה אשתו שהיתה נאה במעשיה, ושפטה מזה שגם עתה כמו אצל עמרם אביה, הגיע הזמן שתשפיע על משה אחיה ללכת בעקבות אביו ולהחזיר את אשתו. אולם במקום לדבר עם משה אחיה על כך: "ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכושית אשר לקח כי אשה כושית לקח".

ויש להוסיף כי כאשר נדייק בלשון הכתוב נראה, כי מרים ואהרן לא הזכירו כלל שפירש מאשתו, כי באמת לא העזו לדבר על כך בפירוש, אלא הזכירו "כי אשה כושית לקח", כמו שפירש רש"י שזכה לאשה כציפורה שהיתה נאה ביופיה ונאה במעשיה, וממילא השתמע מכך שהם התלוננו על שפירש ממנה.

והנה על אף כל הזכויות הנפלאות שהיו לה, שבזכותה החזיר עמרם את יוכבד ועל ידי זה נולד משה בעולם, וריחמה על ציפורה אשת משה שפירש משה ממנה, עם כל זאת נענשה על שדיברה כנגד משה רבינו. ומה נוראים הם דברי הרמב"ם (הלכות טומאת צרעת פרק טז הלכה י), שמבאר הציווי לזכור מה שעשה ה' למרים על שדיברה על משה אחיה:

"ועל עניין זה מזהיר בתורה ואומר, השמר בנגע הצרעת, זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים בדרך

משה רבינו נולד בעולם בזכות מרים

נמצינו למדים מזה, כי משה רבינו מושיעם של ישראל נולד בעולם בזכות מרים שהשפיעה על עמרם אביה להחזיר את יוכבד, ובזכותה החזירו כל ישראל את נשותיהם שמהם נולדו כל בית ישראל במצרים. [הן אמת שבגמרא (סוטה יב.) מבואר כי יוכבד כבר התעברה עם משה לפני שגירשה עמרם, אולם בתרגום יונתן (שמות ב-ב) מבואר כי יוכבד נתעברה רק אחרי שהחזירה עמרם ונולד משה לששה חדשים ויום אחד. וכן פירש רש"י (שם ג.) וכן מבואר בזוהר הקדוש (פרשת שמות יא:) שנתעברה רק אחרי שהחזירה עמרם].

ויש לבאר הטעם שזכתה מרים לכך על פי מה שכתוב (שמות א-טו): "ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה. ויאמר בלדכן את העבריות וראיתן על האבנים, אם בן הוא והמיתן אותו ואם בת היא וחייה. ותיראן המילדות את האלקים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיין את הילדים". ופירש רש"י על פי המבואר בגמרא (סוטה יא:): "שפרה זו יוכבד על שם שמשפרת את הולד, פועה זו מרים על שם שפועה ומדברת והוגה לולד, כדרך הנשים המפייסות תינוק הבוכה... ותחיין את הילדים, מספקות להם מים ומזון".

לפי זה יש לומר כי בזכות מסירות נפש זו, שלא שמעה מרים בקול פרעה והצילה את ילדי ישראל, זכתה על דרך (אבות פ"ד מ"ב): "מצוה גוררת מצוה", להשפיע על עמרם אביה ועל כל שאר ישראל להחזיר את נשותיהם. [ומה שלא הצליחה יוכבד שגם היא היתה מהמילדות לעשות כן, הוא בבחינת (ברכות ה:): "אין חבוש מתיר עצמו", ומאחר שעמרם פירש ממנה היתה צריכה למרים שתשפיע עליו להחזירה].

"ואביה ירוק ירוק בפניה" כשטפח עמרם על ראשה

בדרך המלך נלך להתבונן בתשובה העמוקה שהשיב הקב"ה למשה רבינו (במדבר יב-ד): "ויאמר ה' אל משה ואביה ירוק ירוק בפניה הלא תכלם שבעת ימים, תיסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף. ותיסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא נסע עד האסף מרים".

נקדים מה שמצינו פירוש נפלא ב"דעת זקנים" מבעלי התוספות, שהתפלאו על מה שאמר הקב"ה: "ואביה ירוק ירוק בפניה הלא תכלם שבעת ימים", שהרי עמרם אביה כבר לא היה בחיים, אם כן מה ראה הקב"ה להזכיר נימוק זה שלא היה שייך אצלה. לכן הם מפרשים הכוונה בזה על פי מה שדרשו בגמרא (סוטה יב): הני"ל מה שכתוב בשירת הים:

"ותקח מרים הנביאה אחות אהרן וגו'. אחות אהרן ולא אחות משה. אמר רב עמרם אמר רב, ואמרי לה אמר רב נחמן אמר רב, מלמד שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן, אומרת, עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל. וכיון שנולד משה נתמלא כל הבית כולה אור, עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה בתי נתקיימה נבואתיך. וכיון שהטילוהו ליאור עמד אביה וטפחה על ראשה, אמר לה בתי היכן נבואתיך. והיינו דכתיב (שמות ב-ד) ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו, לידע מה יהא בסוף נבואתה".

לפי זה מבארים בעלי התוספות, כי מה שאמר הקב"ה: "ואביה ירוק ירוק בפניה הלא תכלם שבעת ימים", רמז הקב"ה על מעשה שהיה באמת, שעמרם אביה טפח על ראשה אחרי שהטילה יוכבד את משה על שפת היאור, שדבר זה הוא בבחינת יריקה בפניה של מרים, והם מוסיפים כי מה שכתוב שם: "ותתצב אחותו מרחוק", הכוונה בזה שבגלל הנזיפה שקיבלה מעמרם אביה שהיה גדול הדור, הרחיקו אותה מכל מכיריה לשבעה ימים, כמו שכתוב במצורע (ויקרא יד-ז): "וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים".

הנה כי כן זהו שאמר הקב"ה למשה: "ואביה [עמרם] ירוק ירוק בפניה הלא תכלם שבעת ימים",

כי בגלל נזיפת אביה הרחיקו אותה שבעה ימים, לכן גם עתה כשנזפה הקב"ה על שדיברה לשון הרע על משה אחיה שהיה גדול הדור, "תיסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף".

והוסיפו לבאר בזה מה ששינינו בגמרא (מועד קטן טז): "תנו רבנן אין נידוי פחות משלשים יום ואין נזיפה פחות משבעה ימים, ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר, שנאמר ואביה ירוק ירוק בפניה הלא תכלם שבעת ימים". לפי האמור יש לומר שלמדו כן ממה שכתוב: "ואביה ירוק ירוק בפניה הלא תכלם שבעת ימים", שהכוונה בזה כי כשנזף עמרם במרים בתו הרחיקו אותה שבעת ימים. אלו תוכן דבריהם הנפלאים של בעלי התוספות.

נפלא להוסיף מה שמצינו כי עמרם באמת גם ירוק בפניה של מרים, כמבואר במדרש שוחר טוב (משלי לא-ז): "חגרה בעוז מתניה ותאמץ זרועותיה. זו מרים, שקודם שנולד משה, אמרה, עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל, כיון שנולד וכבד עליהן עול שעבוד, עמד אביה וטפחה על ראשה, אמר לה, היכן נבואתך, ועומד ומרקק בפניה. ועל כל זאת מתאמצת נבואתה". הרי לנו דברים ברורים שעמרם רקק בפניה בחושבו שהטעתו, ולפי זה מדויק מה שאמר הקב"ה: "ואביה ירוק ירוק בפניה הלא תכלם שבעת ימים".

ישראל המתינו למרים ז' ימים על שהרחיקה ז' ימים בחינם

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה מה ששינינו בגמרא (סוטה ט): "מרים המתינה למשה שעה אחת, שנאמר ותתצב אחותו מרחוק, לפיכך נתעכבו לה ישראל ז' ימים במדבר, שנאמר והעם לא נסע עד האסף מרים". ונתייגעו המפרשים לבאר החשבון שהמתינו לה ישראל ז' ימים במדבר, כנגד מה שהמתינה למשה שעה אחת.

אך לפי דברי בעלי התוספות יתבאר הענין כמין חומר, שהרי לפי המבואר מה שכתוב: "ותתצב אחותו מרחוק", כולל בתוכו שני פירושים, פירוש א' פשוטו כמשמעו, שעמדה מרחוק לראות מה יהא בסוף נבואתה, כי האמינה באמונה שלימה שילד זה עתיד להיות מושיעם של ישראל, לכן המתינה לראות איך יפול דבר, ואמנם בזכות

המתנה זו הזמינה למשה מינקת מן העבריות שהיתה יוכבד אמו. אולם פסוק זה: "ותתצב אחותו מרחוק", כולל עוד פירוש כפי מה שנתבאר בדברי בעלי התוספות, שריחקו את מרים ז' ימים בגלל שנזפה עמרם אביה.

הנה כי כן זהו ביאור הגמרא: "מרים המתינה למשה שעה אחת, שנאמר ותתצב אחותו מרחוק", כי האמינה באמונה שלימה שהוא עתיד להיות מושיען של ישראל, ובאותו מעמד "ותתצב אחותו מרחוק", שנזף בה אביה וריחקו אותה שבעת ימים, "לפיכך נתעכבו לה ישראל ז' ימים במדבר, שנאמר והעם לא נסע עד האסף מרים".

והנה כאשר נתבונן בדברי הקב"ה שאמר למשה: "ואביה ירוק ירוק בפניה הלא תכלם שבעת ימים, תיסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף". ולכאורה יפלא, לשם מה הביא הקב"ה השוואה לעונשה ממה שירק אביה עמרם בפניה והרחיקו אותה שבעת ימים, הלא שם נענשה על לא עוול בכפה, שהרי באמת יפה ראתה בנבואה שעתיד ילד זה להיות מושיעם של ישראל.

לכן נראה שרצה הקב"ה לרמז בזה, כי כמו שמרים נענשה אז מבלי שחטאה באמת, כן מה שנענשה בצרעת וריחקו אותה שבעה ימים על שדיברה לשון הרע על משה, לא היה אלא כפי שדרשו בגמרא (יבמות קכא): מה שכתוב (תהלים ג-ג): "וסביביו נשערה מאד, מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה". והרי זה על דרך שניחם משה את אהרן אחרי שמתו שני בניו נדב ואביהוא (ויקרא י-א): "ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד". ופירש רש"י: "כשהקב"ה עושה דין בצדיקים, מתיירא ומתעלה ומתקלס, אם כן באלו כל שכן ברשעים".

ויש להביא סימוכין לכך מדברי ה"חתם סופר" (פרשת כי תצא) שמפרש הכתוב: "זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים. ולפי עניות דעתי זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים כבוד וטובה על שהמתינה על משה שעה, המתינו עליה ישראל ז' ימים". הרי מבואר כי תוך כדי שהכתוב מצווה לנו לזכור את עונשה של מרים, הוא מצוונו לזכור את גודל צדקתה שחיכו לה כל ישראל.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי'

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com